



INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

## DRUHY LYRIKY

**Autor: Mgr. Vladimíra Barboříková**

**Datum (období) tvorby: 16. 2. 2012 – 14. 3. 2012**

**Ročník: osmý, devátý**

**Vzdělávací oblast: literární výchova – základní seznámení s pojmy**

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky



## INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- **Anotace:**
- Žáci se seznamují s **druhy lyriky** uvědomují si různé obsahy sdělení na ukázkách (které poskytují další možnosti pro práci s texty) a ověřují si pochopení pojmů při práci s pracovním listem a čítankou. V rámci tohoto modulu se žáci naučí řešit z didaktického hlediska věkově přiměřené úkoly, je kladen důraz zvláště na jejich samostatnost, aktivitu a kreativitu. Zamýšlejí se nad vlivem lyriky na rozvoj člověka.
- Modul je vhodný pro individuální či skupinovou práci.
- Vybrané ukázky jsou vhodné i pro další využití ve všech složkách českého jazyka.
- **Klíčová slova: druhy lyriky**
- **(J.Peterka, F.L.Čelakovský, F.Hrubín, J.V.Sládek, K.Havlíček Borovský, A.S.Puškin)**

# Nejznámější druhy lyriky

- přírodní
- osobní a milostná
- vlastenecká
- náboženská
- apelativní
- dětská
- satirická
- reflexivní



# 1. přírodní lyrika



**Josef Peterka**

**Strom 1)**

**Větve ze strany do strany,  
stojí vzpřímen a bezbranný.**

**Přiletí prvně sýkorka,  
poleká se hrubého dřeva,**

**jenom se dotkne, odletí,  
chvilinku neprodlévá.**

**Sýkorko, vrať se! Potřetí  
stulíš se k němu odevzdaně.**

**A větve zjemní.  
„V co?“ Nu, v dlaně.**

## 2. osobní a milostná lyrika



**František Ladislav Čelakovský 2)**

### **Dárek z lásky**

**Když jsem šel přes lávky,  
našel jsem korálky  
na pěti šňůrečkách navlečené;  
dal-li je děvčátku milý na památku,  
bude mít srdéčko zarmoucené.**

**Každý to dobře ví,  
že i ten nejmenší  
dáreček z lásky je nejmilejší;  
přijde-li k ztracení,  
nikdy potom není  
stříbrem ani zlatem k nahrazení.**

# 3. vlastenecká lyrika

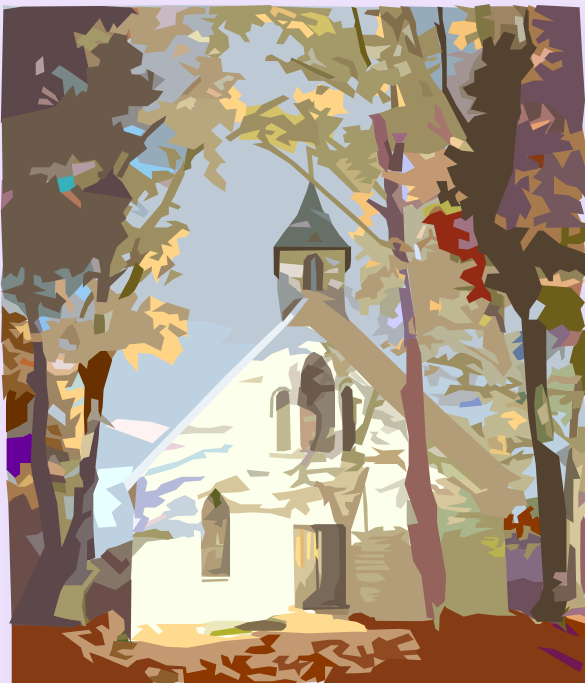


**František Hrubín - Jobova noc** 3)  
(úryvek)

Na kraji pohrom, v srdci dálek  
se česká země ocitá,  
odlivem požárů a válek  
zapomenutá ulita,  
v níž hukot úzkosti je stlačen.  
V deštích tu úzkost pije z mračen,  
z modrého nebe stáčí jas  
a míchá zlaté víno s temným.  
Děvčátko pod chodidlem jemným  
stejně ji cítí v ten zlý čas,  
jako ji voják hledě stranou  
cítí pod botou okovanou.

**Ach, Čechy krásné, Čechy mé!**

## 4. náboženská lyrika



**Josef Václav Sládek**  
**Zvony nedělní 4)**

**Slavně, zvučně v šíř i v dáli,  
slyš! - zní zvony kostelní  
přes pole a lesy, skály  
v svaté ticho nedělní.**

(úryvek)



# 5. apelativní lyrika



apel = výzva

**Josef Václav Sládek**

**Silen bud' 5)**

Silen bud' a nepovol,  
jsi-li v lese žití dub;  
jsi-li pouze trávy stvol,  
schyl se, ale neustup.

Dub anebo třeslice,  
drž se půdy, kde jsi vzrost:  
zlomí-li tě vichřice,  
žils jak muž – a to je dost.



# 6. dětská lyrika



**František Hrubín**  
**Dobrou noc, dobrý den** 6)

Hned budu spát, postýlko,  
jen co se zhasne světýlko,  
skrčím se a zavřu očka,  
slunko na mne ráno počká.

Zašimrá mě, zalechtá mě,  
a já se rozběhnu k mámě:  
Mámo, už je zase den,  
slunce svítí do oken!



# 7. satirická lyrika

**Karel Havlíček Borovský** 7)

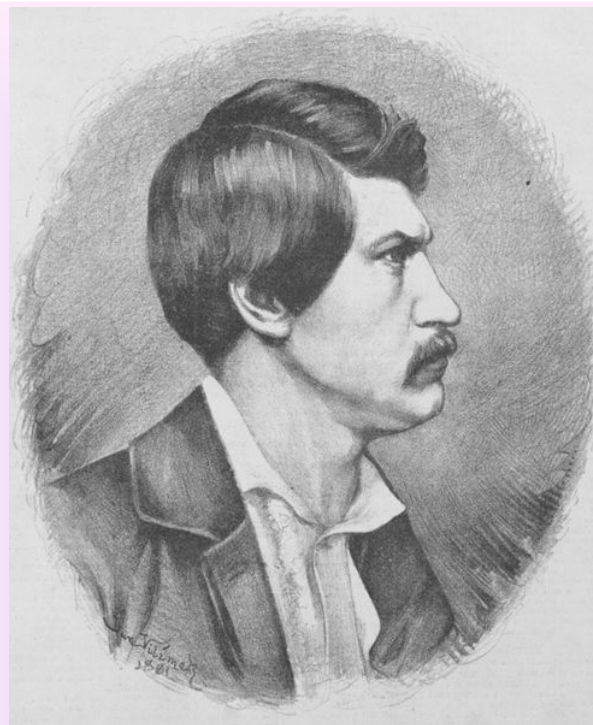
**Demokratický**

Nechod', Vašku, s pány na led,  
mnohý příklad známe,  
že pán sklouzne a sedlák si  
za něj nohu zláme.

**Originálnost**

Není nad původnost,  
každý po ní touží,  
lidé chodí přes most,  
to já půjdu louží.

nejznámější jsou epigramy  
Karla Havlíčka Borovského

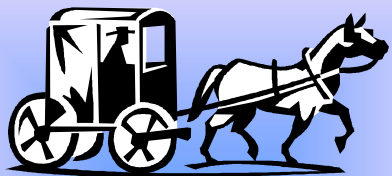


příkladem jsou **epigramy**

8) [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan\\_Vil%C3%ADmek\\_-\\_Karel\\_Havl%C3%AD%C4%8Dek\\_Borovsk%C3%BD\\_HL.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Karel_Havl%C3%AD%C4%8Dek_Borovsk%C3%BD_HL.jpg)

# 8.reflexivní lyrika

= úvahová lyrika, jsou v ní zachyceny úvahy především o smyslu života



**Alexandr Sergejevič Puškin**

**Bryčka života** 9)

Ač bryčka těžký náklad mívá,  
docela lehce veze nás,  
na kozlíku se pousmívá  
obratný vozka, šedý čas.

Vsedneme do ní za svítání  
a hned nás jízda rozohní,  
jsme odvážní až pánbůh brání,  
voláme:Práskej do koní!

V poledne už je po kuráži  
a cesta příkrou zdává se,  
vůz kodrcá a sem tam vráží,  
voláme: Zvolna, mamlase!

A bryčka letí víc a více.  
Je večer, zvykli jsme si tam,  
na nocleh jedem dřímající -  
a čas už koně žene sám.



## Citace:

- 1) PETERKA, JOSEF. *Strom*. Čítanka pro 7. ročník základní školy a sekundu víceletého gymnázia. 1.vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 1998. s.94. ISBN 80-7200-192-2.
- 2) ČELAKOVSKÝ, F.L. *Dárek z lásky*. Čítanka pro 7. ročník základní školy. 5.přeprac. vyd. Praha: SPN, 1990. s. 77. ISBN 80-04-24345-2.
- 3) HRUBÍN, FRANTIŠEK. *Jobova noc*. <http://ld.johannesville.net/hrubin-05-jobova-noc?page=1>
- 4) SLÁDEK, JOSEF VÁCLAV. *Zvony nedělní*.  
[http://cs.wikisource.org/wiki/Sk%C5%99iv%C3%A1n%C4%8D%C3%AD\\_p%C3%ADsn%C4%9B/Zvony\\_ned%C4%9Bn%C3%AD](http://cs.wikisource.org/wiki/Sk%C5%99iv%C3%A1n%C4%8D%C3%AD_p%C3%ADsn%C4%9B/Zvony_ned%C4%9Bn%C3%AD)
- 5) SLÁDEK, J.V. *Silen bud'*. Čítanka 9 – učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. 1. vyd. Plzeň: Nakladatelství Fraus, 2006. s. 62. ISBN 80-7238-539-9.
- 6) HRUBÍN, FRANTIŠEK. *Dobrou noc, dobrý den*. <http://www.mimibazar.cz/navod.php?id=9517>
- 7) HAVLÍČEK BOROVSÝ, KAREL. *Demokratický. Originálnost*. Čítanka 9 – učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. 1. vyd. Plzeň: Nakladatelství Fraus, 2006. s. 44. ISBN 80-7238-539-9.
- 8) [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan\\_Vil%C3%ADmek\\_-\\_Karel\\_Havl%C3%AD%C4%8Dek\\_Borovsk%C3%BD\\_HL.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Karel_Havl%C3%AD%C4%8Dek_Borovsk%C3%BD_HL.jpg)
- 9) PUŠKIN, A.S. *Bryčka života*. Čítanka 8. Literární výchova pro 8. ročník základní školy a odpovídající ročník víceletých gymnázií. 1.vyd. Praha: SPN, 1996. s.55. IBSN 80-85937-39-5.